

אָתָּא ר' יוֹסִי חֲמוּי, וּנְשָׁקִיָּה בְּרִישִׁיָּה, קָרָא
לְבִרְתִּיָּה וְאָמַר לָהּ, קוּזְטִיפָא דְנִהִירוּתָא,
וּבוֹצִינָא דְאִיתְפָּרְשָׂא בְּטַבּוּן, אִית גַּבְרָךְ, וְזַפְּאָה
אַנְתְּ, וְזַפְּאָה חוּלְקָךְ, וְזַפְּאָה הוּא חוּלְקֵי
בְּעֵלְמָא דִּין, דְּזַכִּינָא לְמַחְמֵי כְּךָ.

רבי יוחנן אמר, זכו ישראל, נהיר להון
קודשא בריך הוא, ולית אינון צריכיין
לבוצינא אחרא, דכתיב (ישעיה ס יט) וְהָיָה לָךְ ה' **לְאוֹר עוֹלָם.**

אמר רבי אבהו, ישראל פיון שנתחלף להו
שולטנא, מוניין חושבנא לסיהרא. דבה
מנהגין ישראל חושבנהון. הדא הוא דכתיב,
(שה"ש ד א) הַנֶּהָד יָפָה רַעֲיָתִי, מְנַהֲגָתִי. מִן רוּעָה
כְּצֵאן יוֹסֵף (שם ד ז) וּמוֹם אֵין כְּךָ, דְלָא אֲשַׁתְּכַח
כְּךָ גִרְעוּנָא מִן מוֹעֲדִין וְזַמְנִין.

דבר אחר, הנהד יפה רעיתי ומום אין כן. תנו
רבנן, בארבעה פרקים בשנה העולם
נידון. אמר רבי אלפסנדראי, וכי לא נידון
האדם אלא לפרקים אלו, והא כתיב (איוב ז יח)
וּתְפַקְדְּנוּ לְבַקְרִים לְרִגְעִים תִּבְחַנְנוּ. וְאָמַר רַבִּי
יֶצְחָק, אֵין לָךְ כָּל רִגְעָה וְרִגְעָה שְׂאִין הַקָּדוֹשׁ
כְּרוּךְ הוּא מְשַׁגִּיחַ בְּאָדָם, בְּכָל מָה שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה. וְתַנּוּן הָכָא, דְּבִאֲרַבְעָה פְּרָקִין בְּשָׁנָה
הוּא.

אמר רבי אלפסנדראי, הדרי בי. דמלה
דאורייתא בעניינא דא. ולא בעניינא
דהווא מלה דרבנן. דפסוקא אמר, פקידה
ובחינה. ורבנן אמרי דינא. ומשמע דקודשא
ברוך הוא משגח בכל יומא ויומא בעלמא.
אבל מידן דינא, עד ארבעה זמנין אלין, למידן
כל עלמא.

וברהו דינין אלו, בגיניהון דבני נשא עביד
קודשא בריך הוא דינא בעלמא.

בא רבי יוסי חמיו ונשקו בראשו.
קרא לבתו ואמר לה: הגלוי של
האור והמאור שנפרד בטובות יש
לך. אשריך, אשרי חלקך, ואשרי
חלקי בעולם הזה שזכיתי לראות
כך.

רבי יוחנן אמר, זכו ישראל -
מאיר להם הקדוש ברוך הוא,
ואינם צריכים למאור אחר,
שפתוב (ישעיה ס) וְהָיָה לָךְ ה' לְאוֹר
עוֹלָם.

אמר רבי אבהו, ישראל, פיון
שנתחלף להם השלטון, מונים
חשבון ללבנה, שבה נוהגים
ישראל חשבונותיהם. זהו
שפתוב (שיר השירים ד) הַנֶּהָד יָפָה
רַעֲיָתִי, מְנַהֲגָתִי. מִן רוּעָה כְּצֵאן
יוֹסֵף. (שם) וּמוֹם אֵין כְּךָ, שְׂלָא
נִמְצָא כְּךָ חֲסָרוֹן בְּמוֹעֲדִים
וּבזְמַנִּים.

דבר אחר, הנהד יפה רעיתי ומום
אין כן, שנו רבותינו, בארבעה
פרקים בשנה העולם נדון. אמר
רבי אלכסנדראי, וכי לא נדון
האדם אלא לפרקים אלו? והרי
כתוב (איוב ז) וּתְפַקְדְּנוּ לְבַקְרִים
לְרִגְעִים תִּבְחַנְנוּ! וְאָמַר רַבִּי
יֶצְחָק, אֵין לָךְ כָּל רִגְעָה וְרִגְעָה
שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ מְשַׁגִּיחַ
בְּאָדָם בְּכָל מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה,
וְשָׁנָה כָּאן, שְׂבִאֲרַבְעָה פְּרָקִים
בְּשָׁנָה הוּא! ?

אמר רבי אלפסנדראי, אני חוזר
בי, שדבר התורה בענין זה, ולא
בענין של אותו דבר של רבותינו.
שהפסוק אמר פקידה ובחינה,
וחכמים אומרים דין. ומשמע
שהקדוש ברוך הוא משגיח בכל
יום ויום בעולם, אבל לדון דין,
רק בארבעה זמנים הללו לדון
את כל העולם.

וכך הדינים הללו, בשביל בני
האדם עושה הקדוש ברוך הוא
דין בעולם. בפסח על התבואה,

בפסח, על התבואה, מאי קא משמע לן. אמר רבי יצחק, על תבואה ממש. דאמר רבי יצחק, בשנה שעברה נתן להם הקדוש ברוך הוא תבואה סיפוקא דעלמא. לא מעשרין ליה בני נשא, ולא יהבי למיכל מניה למסכני וליתמי ולארמלתי, פד אתי שתא דא דאין לכל עלמא על ההוא תבואה דהוה בשתא דעברה.

בעצרת דן את העולם, על איזה עון. על עון פירות האילן, שלא המתינו שנות ערלתם, ושלא הניחום בשביעית לעני ולגר. בראש השנה דן כל העולם כולו, גופות בני אדם והנשמות, ופוקד אותם, ודן אותם על כל מה שעשו כל השנה כלה. ותאנא, אפילו צעדיו של אדם נמנין ובאין בדין באותו היום, הדא הוא דכתיב, (שם לא ד) וכל צעדי יספור.

תאני רבי יוסי, שלש פתות נכנסין ליום הדין. פת צדיקים גמורים. פת רשעים גמורים. פת בינונים. וכנגדן שלש פתות באדם. פת הנשמה הקדושה. וכח המתאנה. וכח המניעה. מאי פת המניעה, אמר רבי יהודה, פת המגדלת והמניעה את הגוף בכל צרכיו.

רבי יוסי בן פזי אומר, בא וראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, אף על פי שבית דין של מעלה באין לעמד בדין, ולדון את הבריות, ולהורות לפני הקדוש ברוך הוא זכות וחובה של בני אדם. דתאני ר' יוסי בן פזי, שלש פתות של מלאכי השרת עומדין על הדין ביום ראש השנה. יש מהם שהם מורים זכות לטובה. ויש מהם חובה לרעה. ותא חזי, רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, שנתן עצה להנצל מן הדין.

מה משמיענו? אמר רבי יצחק, על התבואה ממש. שאמר רבי יצחק, בשנה שעברה נתן להם הקדוש ברוך הוא תבואה, ספוקם של העולם. לא מעשרין אותו בני אדם ולא נותנים לאכל ממנו לעניים, ליתומים ולא אלמנות? כשבאה השנה הזו, דן את כל העולם על אותה תבואה שהיתה בשנה שעברה. בעצרת דן את העולם על איזה עון? על עון פירות האילן, שלא המתינו שנת ערלתם ושלא הניחום בשביעית לעני ולגר.

בראש השנה דן כל העולם כולו, גופות בני אדם והנשמות, ופוקד אותם, ודן אותם על כל מה שעשו כל השנה כלה. ולמדנו, אפילו צעדיו של אדם נמנים ובאים בדין באותו היום. זהו שכתוב (שם לא) וכל צעדי יספור. שנה רבי יוסי, שלש פתות נכנסים ליום הדין: פת צדיקים גמורים, פת רשעים גמורים, פת בינוניים, וכנגדן שלשה פתות באדם: פת הנשמה הקדושה, וכח המתאנה, וכח המניעה. מהו פת המניעה? אמר רבי יהודה, פת המגדלת והמניעה את הגוף בכל צרכיו.

רבי יוסי בן פזי אומר, בא וראה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא, אף על פי שבית דין של מעלה באים לעמד בדין ולדון את הבריות ולהורות לפני הקדוש ברוך הוא זכות וחובה של בני אדם, שלמד רבי יוסי בן פזי, שלש פתות של מלאכי השרת עומדים על הדין ביום ראש השנה, יש מהם שהם מורים זכות לטובה, ויש מהם חובה לרעה. ובא וראה, רחמנותו של הקדוש ברוך הוא שנתן עצה להנצל מן הדין.

דַתְנִיָּא מַאי דְכְתִיב (ויקרא כג כד) זְכוּרֹן תִּרְוַעָה לֹא
 אֲשַׁכְּחָנָא זְכִירָה (דף יט ע"א) לְתִרְוַעָה,
 אֲלֵא הָאֵי דְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, פְּתִיב (במדבר י ט) וְכִי
 תִּבְאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצָּר וְגו' וְהִרְעַתְם
 וְגו', וְזָכַר לְתִרְוַעָה זו, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 הָרִיעוּ לִפְנֵי בְתִרְוַעָה זו, שֶׁהִיא זְכוּרֹן אוֹתָהּ
 הַתִּרְוַעָה, מִיָּד, וְנוֹשְׁעֵתֶם מֵאִיבִיכֶם פְּהֵהוּא
 גְּוֹנָא.

מֵאִיבִיכֶם מָאן אֵינוֹן, אֵלוֹ הֵם הַמּוֹרִים חוֹבְתֵם
 שֶׁל בְּנֵי אָדָם. דַתְנִיָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
 מְלָאכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבְתֵן שֶׁל בְּנֵי אָדָם.
 וּמְלָאכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים זְכוּתֵן. וְאַפִּילוּ אֶחָד מִנֵּי
 אֶלֶף מוֹרָה זְכוּתוֹ, שְׁבָקִין לוֹ. הֵדָא הוּא דְכְתִיב,
 (איוב לג כג) אִם יֵשׁ עָלָיו מְלָאךְ מְלִיץ אֶחָד מִנֵּי
 אֶלֶף. וְכְתִיב בְּתִרְיָה, (שם לג כד) וַיִּחַנְנוּ וַיֵּאמְרוּ
 פְּדַעְהוּ מִרְדַּת שַׁחַת וְגו'.

וְכִי יֵשׁ מְלָאךְ מְשֻׁטֵין זְכוּתוֹ שֶׁל אָדָם, אָמַר
 רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס וְשְׁלוֹם שְׁמִלְאָךְ מְשֻׁטֵין
 זְכוּת. אֲלֵא, יֵשׁ מְלָאכִים מְמוּנִים לְעֵינֵין
 וְלַהוֹרוֹת בְּחוֹבְתוֹ שֶׁל אָדָם, בְּכָל שַׁעָה
 שְׁיַעֲבוֹר, וְהֵם מוֹרִים אוֹתוֹ דְּכַר שְׁנַצְטוּוּ.

בְּיוֹצֵא בְּדְבָר (מ"א כב יט) וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמֵד
 עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. מַאי עָלָיו,
 עָלָיו שֶׁל אַחָב. שְׁהִיוּ מְעֵינִים בְּדִינוֹ. מִימִינוֹ
 וּמִשְׁמָאלוֹ, וְכִי יֵשׁ יָמִין וְכו', אֲלֵא אֵלוֹ
 מִימִנִּים לְזְכוּת, וְאֵלוֹ מִשְׁמָאִילִים לְכַף חוֹבָה.
 אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי מָה בְּרֵאשׁ
 הַשָּׁנָה דִּין הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה, מִפְּנֵי שְׁבוּ
 נוֹלַד אָדָם הִרְאשׁוֹן, וְכוּ בְּיוֹם נַעֲשָׂה גּוֹף,
 וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׁמָה, וְכוּ בְּיוֹם נִידוּן וְנִקְבַע הַדִּין
 לְדוֹרוֹת.

וּבְחַג נְדוּנֵין עַל שְׁהֵם מְבִזִים בְּנִטְלֵת יָדִים,
 וְעַל שְׁהֵם מְזַלְזְלִים בְּמִקְוֹאוֹת וּבְטַהֲרוֹת

שְׁלִמְדֵנוּ, מָה שְׁכַתוּב (ויקרא כג
 זְכוּרֹן תִּרְוַעָה, לֹא מְצָאנוּ זְכִירָה
 לְתִרְוַעָה, אֲלֵא מָה שְׁאָמַר רַבִּי
 יוֹסִי, כְּתוּב (במדבר י ט) וְכִי תִבְאוּ
 מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצָּר וְגו'
 וְהִרְעַתְם וְגו'. וְזָכַר לְתִרְוַעָה זו,
 אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָרִיעוּ
 לִפְנֵי בְתִרְוַעָה זו, שֶׁהִיא זְכוּרֹן
 אוֹתָהּ הַתִּרְוַעָה, מִיָּד - וְנוֹשְׁעֵתֶם
 מֵאִיבִיכֶם כְּאוֹתָהּ דְגַמָּא.

מֵאִיבִיכֶם, מִי הֵם? אֵלוֹ הֵם
 הַמּוֹרִים חוֹבְתֵם שֶׁל בְּנֵי אָדָם.
 שְׁלִמְדֵנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
 מְלָאכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים חוֹבְתֵן שֶׁל
 בְּנֵי אָדָם, וּמְלָאכִים יֵשׁ הַמּוֹרִים
 זְכוּתֵם. וְאַפִּילוּ אֶחָד מִנֵּי אֶלֶף
 מוֹרָה זְכוּתוֹ, עוֹזְבִים אוֹתוֹ. זְהוּ
 שְׁכַתוּב (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מְלָאךְ
 מְלִיץ אֶחָד מִנֵּי אֶלֶף, וְכְתוּב
 אַחֲרָיו (שם) וַיִּחַנְנוּ וַיֵּאמְרוּ פְּדַעְהוּ
 מִרְדַּת שַׁחַת וְגו'.

וְכִי יֵשׁ מְלָאךְ מְשֻׁטֵין זְכוּתוֹ שֶׁל
 אָדָם? אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס
 וְחִלְיָה שְׁמִלְאָךְ מְשֻׁטֵין זְכוּת,
 אֲלֵא יֵשׁ מְלָאכִים מְמוּנִים לְעֵינֵין
 וְלַהוֹרוֹת בְּחוֹבְתוֹ שֶׁל אָדָם בְּכָל
 שַׁעָה שְׁיַעֲבוֹר, וְהֵם מוֹרִים אוֹתוֹ
 דְּכַר שְׁנַצְטוּוּ.

בְּיוֹצֵא בְּדְבָר, וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם
 עוֹמֵד עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ, מָה
 זֶה עָלָיו? עָלָיו שֶׁל אַחָב, שְׁהִיוּ
 מְעֵינִים בְּדִינוֹ מִימִנוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ.
 וְכִי יֵשׁ יָמִין וְכו'? אֵלוֹ מִימִנִּים
 לְזְכוּת, וְאֵלוֹ מִשְׁמָאִילִים לְכַף
 חוֹבָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִפְּנֵי
 מָה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה דִּין הַגּוֹף
 וְהַנְּשָׁמָה? מִפְּנֵי שְׁבוּ נוֹלַד אָדָם
 הִרְאשׁוֹן, וְכוּ בְּיוֹם נַעֲשָׂה גּוֹף,
 וְנִזְרְקָה בּוֹ נְשָׁמָה, וְכוּ בְּיוֹם נִידוּן
 וְנִקְבַע הַדִּין לְדוֹרוֹת.

וּבְחַג נְדוּנִים עַל שְׁהֵם מְבִזִים
 בְּנִטְלֵת יָדִים, וְעַל שְׁהֵם מְזַלְזְלִים
 בְּמִקְוֹאוֹת וּבְטַהֲרוֹת שְׁהֵם מִים,